

בית הספר למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי

1231.3330.01 – ניהול סיכונים פיננסיים בבנקאות Financial Risks Management in Banking

סמסטר א' – תשפ"א

קבוצה	יום בשבוע	שעה	תאריך בחינה	מרצה	דואר אלקטרוני	טלפון
	א'	20:15 – 21:30	כמפורט בלוח הבחינות	ד"ר יובל רבינוביץ	yuvalr9@gmail.com	

שעת קבלה – בתיאום מראש

היקף הלימודים

היקף הי"ס לקורס: 2

ECTS = 4 י"ס – ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System), ערך הניקוד של הקורס במוסדות להשכלה גבוהה בעולם שהינם חלק מ"תהליך בולוניה".

תיאור הקורס

בקורס יוצגו הבעיות המרכזיות העומדות בפני הפירמה הבנקאית כאשר הדגש ייושם על זיהוי, מדידה וניהול הסיכונים הפיננסיים. החלק הראשון יוקדש לתיאור כללי והבנת פעילות הבנק המסחרי. החלק השני יוקדש לניתוח ומדידת הסיכונים הפיננסיים העיקריים. ינותחו ויידונו השיטות והמודלים השונים לאמידת החשיפה והדרכים לצמצום הסיכונים. בחלק השלישי יסקרו המסמכים "באזל 1" ו- "באזל 2" שמטפלים בסיכונים הפיננסיים. יושם דגש על הלימות ההון והמודלים לחישוב "VAR" ויישומם בבנק המסחרי. בכל אחד מהנושאים יהיה ניסיון לשלב בין הבסיס התיאורטי לבין המציאות של מערכת הבנקאות בישראל.

תפוקות למידה

- עם סיום הקורס בהצלחה יוכל הסטודנט:
1. להבין את תפקידו העיקריים של הבנק.
  2. לדעת כיצד הבנק מתמחר את המוצרים העיקריים שלו.
  3. לנתח ולאמוד את סיכוני האשראי של הבנק.
  4. להבין ולמדוד את סיכוני השוק.
  5. להבין את המודלים העיקריים שהבנק משתמש על מנת לצמצם את הסיכונים.

הערכת הסטודנט בקורס והרכב הציון

הערות	תאריך	מטלה	אחוז
		תרגיל	15%
		מבחן סופי	85%

* עפ"י תקנון האוניברסיטה תלמיד חייב להיות נוכח בכל השיעורים (סעיף 5).

* מועד הבחינה יפורסם באתר הפקולטה- לוח בחינות.

* תלמיד, הנעדר משיעור המחייב השתתפות פעילה או שלא השתתף באורח פעיל, רשאי המורה להודיע למזכירות כי יש למחוק את שמו מרשימת המשתתפים. (התלמיד יחויב בתשלום בגין קורס זה)

פירוט המטלות בקורס

כל אי עמידה במי ממטלות הקורס מחיבת הודעה מראש (במייל) למרצה

מדיניות שמירה על טווח ציונים

החל משנה"ל תשס"ט מונהגת בפקולטה מדיניות שמירה על טווח ציונים בקורסי התואר השני.

עקרונות השיטה חלים על כל קורסי התואר השני, ומדיניות השמירה על טווח הציונים תיושם לגבי הציון הסופי בקורס זה. מידע נוסף בנושא זה מתפרסם בהרחבה באתר הפקולטה.

<http://coller.tau.ac.il/MBA-students/programs/2017-18/MBA/regulations/exams>

הערכת הקורס ע"י הסטודנטים

בסיומו של הקורס הסטודנטים ישתתפו בסקר הוראה על מנת להסיק מסקנות לטובת צרכי הסטודנטים והאוניברסיטה.

אתר הקורס

אתר הקורס יהווה המקום המרכזי בו ימסרו הודעות לסטודנטים, לפיכך מומלץ להתעדכן בו מדי שבוע, לפני השיעור, ובכלל – גם בתום הסמסטר. (לצורך תיאום ענייני הבחינה למשל).

שקפי הקורס יהיו באתר הקורס באתר.

לתשומת לבכם - בכיתה ידונו גם נושאים (ובפרט דוגמאות) שאינם מופיעים בשקפים או מופיעים בכותרת בלבד. כל אלו הינם חלק בלתי נפרד מחומר הקורס.

א. מבוא ומבנה הפעילות של הבנקים בישראל

1. הבנק כיצרון של אמצעי תשלום.
2. מודל המחזוריות (Circuit Approach).
3. המבנה הכללי של מאזן הבנק ודו"ח רווח והפסד.
4. ניהול חובת הנזילות וסיכוני הנזילות.

רשימת קריאה נדרשת

1. "מערכת הבנקאות בישראל – סקירה שנתית 2019", בנק ישראל המפקח על הבנקים, 2020, פרק א', ב' www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/RegularPublications/Pages/skira19.aspx
2. רבינוביץ, י., "ייצור כסף בכלכלה מודרנית", רבעון לבנקאות, 181, דצמבר 2017. www.ibank.org.il/quarterly-review
3. רבינוביץ, י., "מערכת הבנקאות בישראל - 2017", רבעון לבנקאות, 182, מאי 2019. www.ibank.org.il/quarterly-review
4. Bossone, B., 2000, "What Makes Banks Special? A study on banking, finance, and economic development", Policy Research Working Paper 2408, The World Bank, Financial Sector Strategy and Policy Department
4. McLeay, M, Radia, A. Ryland, T., 2014, "Money Creation in the Modern Economy", Bank of England Quarterly Bulletin 2014/Q1.

ב. ריבית ומרווחים

פירוט הנושאים:

1. חישוב ריבית בהלוואות ובפיקדונות.
2. סוגי ההלוואות.
3. הלוואות צמודות.
4. חישוב ריבית בהלוואות קונטוקורנטיות.
5. ריבית אפקטיבית.
6. חישוב המרווח.

חומר לימודי יינתן בכיתה.

ג. הסיכונים הבנקאיים – כללי

פירוט הנושאים:

1. הגדרה וסוגי הסיכונים.
2. הדרכים שבהן מתמודד הבנק עם הסיכונים.

רשימת קריאה :
1. דוד רוטנברג , 2002, "ניהול בנקאי בישראל", הוצאת "כתר", ירושלים, עמ' 67-74.

ד. סיכוני האשראי
פירוט הנושאים :

1. החשיפה לסיכון אשראי בתיק האשראי.
2. הקף האשראי – מדידת הסיכון, המדד, והמגבלות האדמיניסטרטיביות.
3. איכות האשראי – סוגי האשראי הבעייתית, ההפרשות לחובות מסופקים והמדדים השונים.
4. ריכוזיות האשראי – מדידת הריכוזיות ע"פ הענף המשקי וע"פ גודל הלקוח, המדדים והמגבלות האדמיניסטרטיביות.

רשימת קריאה :

1. "מערכת הבנקאות בישראל – סקירה שנתית 2013", בנק ישראל המפקח על הבנקים, 2014, פרק א' www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/RegularPublications/Pages/skira13.aspx
  2. דוד רוטנברג , 2002, "ניהול בנקאי בישראל", הוצאת "כתר", ירושלים, עמ' 158-170 , 387-402.
  3. דודו זקן, יעקב פורוש, 1997, "סיכוני האשראי בבנקים הישראליים - שיטות מדידה וממצאים, 1992 עד 1995", סוגיות בבנקאות, מס. 13, דצמבר.
4. Edward I. Altman, Anthony Saunders, 1998, "Credit Risk Measurement: Developments Over the 20 Years", Journal of Banking & Finance 21, pp. 1721-1742.

ה. יחס הלימות ההון
פירוט הנושאים :

1. ועדת באזל - היסטוריה, כיצד פועלת, סמכויות ועוד.
2. מסמך "באזל 1" (1988) והעדכונים ב"באזל 2" ו"באזל 3"
3. חישוב יחס הלימות ההון.
4. השינויים והעדכונים שנעשו במהלך השנים לאחר הפרסום.

רשימת קריאה :

1. Basle Committee on Banking Supervision, 1988, "International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards", July, (www.bis.org/publ/index.htm).

ו. סיכוני השוק
פירוט הנושאים :

1. סיכוני ריבית וגזירת המח"ם והמח"ם המתוקן.
2. חישוב המח"ם.
3. הקמירות.
4. מח"ם ההון הכלכלי.
5. תהליך החיסון

6. סיכוני בסיס.

7. נגזרים ו"שווה ערך אשראי".

רשימת קריאה :

1. "מערכת הבנקאות בישראל – סקירה שנתית 2019", בנק ישראל המפקח על הבנקים, 2020, פרק א', ב' www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/RegularPublications/Pages/skira19.aspx
2. דוד רוטנברג, 2002, "ניהול בנקאי בישראל", הוצאת "כתר", ירושלים, פרקים 7, 9.
3. דודו זקן, 1997, "השפעת שינויים במבנה העתי של שיעורי הריבית על אמידת החשיפה לסיכון הריבית של המוסדות הפיננסיים בישראל", סוגיות בבנקאות, מס. 13, דצמבר.
4. דוד רוטנברג, 1989, "יישום מודלים לאמידת סיכוני הריבית ותהליך החיסון בבנקאות הישראלית", סוגיות בבנקאות, מס. 9, נובמבר.
5. דוד רוטנברג, יורם לנדסקרונר, 1987, "סיכון שעורי הריבית של הבנק - אמידת החשיפה ותהליך החיסון", סוגיות בבנקאות, מס. 6, אפריל.

ז. הערך הנתון לסיכון – VAR ומסמך "באזל 2"
פירוט הנושאים :

1. הערך הנתון לסיכון (ענל"ס) – הגדרה.
2. שיטות החישוב של הענל"ס – סימולציה היסטורית, מטריצת השונות המשותפת ומונטה קרלו.
3. חישוב ההון הנדרש.
4. יישום הענל"ס במאזני הבנק.
5. חישוב RAROC - התשואה המותאמת לסיכון.
6. מסמך "באזל 2"

רשימת קריאה :

1. דוד רוטנברג, 2002, "ניהול בנקאי בישראל", הוצאת "כתר", ירושלים, עמ' 423-402.
2. צבי וינר, דודו זקן, בנצי שרייבר, 2001, "אמידת סיכוני השוק באמצעות הערך הנתון לסיכון - יישום למערכת הבנקאות בישראל", סוגיות בבנקאות, מס. 15, יוני. (www.bankisrael.gov.il)
3. דודו זקן, יורם לנדסקרונר, דוד רוטנברג, 1997, "סיכוני השוק והלימות ההון של מוסדות פיננסיים", סוגיות בבנקאות, מס. 13, דצמבר.
4. יובל רבינוביץ, 2004, "האמנה החדשה להלימות ההון – בזל 2", רבעון לבנקאות, 153, יולי, עמ' 10-17.

*התכנית הינה בסיס לשינויים.